

стосовують методики оцінки зміни вартості бізнесу для оцінки ефективності діяльності. Застосування методів доданої вартості вимагає глибокого аналізу і осмислення особливостей діяльності банків, врахування впливу цих особливостей на адаптацію методик. Банк виконує специфічну господарську діяльність, залучаючи кошти від населення та організацій та розміщуючи їх у вигляді кредитів. Це визначає відмінність понять «отриманих інвестицій» та «здійснених інвестицій» для банківських установ. Змінюється розрахунок складових показника грошової доданої вартості. Розуміння змісту інвестицій в банку, їхнє використання та доходності підвищує ефективність управління залученими коштами, дозволяє управляти доходністю банківських операцій, сприяє прийняттю стратегічних рішень щодо розвитку банку. Методика грошової доданої вартості є потужним інструментом оцінки ефективності діяльності банківських установ, який забезпечує менеджмент необхідною інформацією для прийняття рішень, їх контролю та оцінки.

Література

1. «Оценка деятельности: новый взгляд», Запорожский Александр, Журнал «Управление компанией», №3, 2006. – М.: Издательство «РЦБ».
2. Борисов А.Б. Большой экономический словарь. – М.: Книжный мир, 2003. – 895 с.
3. Cash Value Added – a new method for measuring financial performance, Study No 1996:1, Erik Ottosson & Fredrik Weissenrieder, 1996–03–01.
4. Рассказов С.В., Рассказова А.Н. Стоимостные методы оценки эффективности менеджмента компании // Финансовый менеджмент №3'2002.
5. Синявский Н.Г. Оценка бизнеса: гипотезы, инструментарий, практические решения в различных областях деятельности / Синявский Н.Г. – М.: Финансы и статистика, 2004. – 240 с.
6. Савчук Т.В. Економічний прибуток: переваги використання і методика розрахунку // Сталий розвиток економіки, всеукраїнський науково-виробничий журнал, №3, 2010. – С. 216.

І.Ю. ТАРАНУХА,
аспірантка, Київський національний університет ім. Т. Шевченка

Захист прав споживачів на ринку споживчого кредитування

Стаття присвячена проблемі захисту прав споживачів на ринку споживчого кредитування. Виявлено основні не врегульовані питання взаємовідносин між кредитними установами та позичальниками. Проаналізовано внесення змін до законодавчих актів України щодо врегулювання відносин між кредиторами та споживачами.

Ключові слова: захист прав споживачів, споживче кредитування, кредитний ринок.

Статья посвящена проблеме защиты прав потребителей на рынке потребительского кредитования. Выявлены основные неурегулированные вопросы взаимоотношений между кредитными учреждениями и заемщиками. Проанализированы внесения изменений в законодательные акты Украины относительно урегулирования отношений между кредиторами и потребителями.

Ключевые слова: защита прав потребителей, потребительское кредитование, кредитный рынок.

This article is devoted to the problem of consumer protection on the consumer lending market. The basic unresolved questions of the relationship between credit institutions and borrowers are exposed. Amendments to Legislative Acts of Ukraine concerning settlement between creditors and consumers are analyzed.

Keywords: consumer protection, consumer lending, credit market.

Постановка проблеми. В умовах відновлення економіки після глобальної фінансово-економічної кризи особливу важливість набувають заходи попереджувального характеру, спрямовані на захист прав споживачів у найбільш чутливих до ризику сучасних тенденціях, що охопили світову економіку, сферах суспільних відносин. Стає актуальним проведення антикризового консультування з питань захисту прав споживачів фінансової, банківської сфер та в інших ключових галузях економіки. Це, у свою чергу, говорить про необхідність організації комплексного, системного підходу до вдосконалення діючих механізмів державного та суспільного захисту відповідних споживчих прав громадян.

Якщо ми хочемо побудувати багату і високорозвинену країну, це можливо лише за тієї умови, що кожен член нашого суспільства житиме в добробуті. Цю проблему в деякій мірі можна розв'язати за допомогою такого банківського продукту, як споживчий кредит [1].

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Проблемам споживчого кредитування присвячені наукові праці Х. Кауфмана, Р. Коттера, Т. Майера, В. Міщенко, С. Науменкової, І. Лютого, М. Маліка, Л. Примостки, М. Савлука, О. Терещенка та інших науковців.

Метою цієї статті є дослідження проблеми захисту прав споживачів на ринку споживчого кредитування як основного із пріоритетних завдань держави та банків та формулю-

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ ТА ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

вання потенційних можливостей врегулювання даного питання в нових економічних умовах.

Виклад основного матеріалу. Споживче кредитування набуває все більшого значення як для розвитку банківських послуг, так і української економіки в цілому, оскільки на українському ринку активно освоюються банки, що спеціалізуються переважно на кредитуванні споживчого ринку.

Важливим фактором, що сприяв збільшенню пропозиції на кредитному ринку, було те, що з 2000 року на український ринок почали активно виходити міжнародні банки, які принесли із собою практику та продукти споживчого кредитування. І разом з тим у 2003 році Національний банк України переглянув Положення про кредитування та скасував заборону надавати фізичним особам кредити в іноземній валюті. Таке рішення відкрило шлях для споживчих кредитів, ставки за якими здавалися більш привабливими, та стимулювало попит на них.

Масового характеру набуває практика співпраці кредитних організацій через свої додаткові офіси, пункти кредитування та інші структурні підрозділи з великими організаціями торгівлі. Торгові фірми збільшують обсяг продажів, надаючи можливість купити свій товар у кредит. Вони пропонують навіть «безкоштовні кредити» – з нульовою процентною ставкою, оформлення яких не займає багато часу і не вимагає від покупця документів, що підтверджують його платоспроможність. При продажу товарів у кредит самі магазини не надають покупцям кредити, а укладають партнерські договори з банком на надання кредитів своїм покупцям. Банки, у свою чергу, відстежують погашення боргів покупцями і вимагають їх сплати у випадку прострочення. При оформленні «експрес-кредиту» на купівлю товару в магазині за товар платить не сам покупець, а банк, з яким укладено кредитний договір. Бурхливий розвиток споживчого кредитування визначив цілий ряд правових проблем, що існують у цій сфері правового регулювання.

У даний час взаємовідносини між кредитними установами та позичальниками регулюються низкою норм, що містяться в Цивільному кодексі України, законах «Про банки і банківську діяльність» та «Про захист прав споживачів». Вони носять загальний характер і не можуть у достатній мірі регулювати відносини, що виникають у сфері споживчого

кредитування. Тому відсутність спеціальних правових норм, закріплених на державному рівні, створює масу ризиків як для банків, так і особливо для позичальників.

Переважно більша частина ринку фінансування потреб споживачів традиційно належала комерційним банкам. Інші кредитори, зокрема кредитні спілки або підприємства роздрібної торгівлі, були невагомими представниками на цьому ринку. Наприклад, станом на 1 січня 2009 року обсяг наданих банками кредитів фізичним особам становив 269,9 млрд. грн. у порівнянні із 5,5 млрд. грн. кредитів, наданих кредитними спілками. У 2011 році ситуація практично не змінилася: обсяг кредитів фізичних осіб, виданих банками, становить 209,9 млрд. грн. кредитів, а обсяг кредитів, наданих кредитними спілками, знизився до 3,3 млрд. грн.

Що стосується кількості активних «гравців», то в табл. 1 представлені найбільші банки, які впливають на даний ринок. І характерною межею є те, що в цей сегмент почали входити ті, які раніше в ньому не працювали. Можна зазначити, що це як і достатньо професійні банки, які з певних причин не вважали за доцільне активно працювати в цьому напрямі раніше, так і власне ті банки, які хочуть спробувати.

Надавати кредити фізичним особам відповідно до українського законодавства можуть лише фінансові установи, що включені до відповідних реєстрів: банки, кредитні спілки та кредитні установи, і вони мають право стягувати плату за кредит у вигляді відсотків.

Кошти населення для фінансових установ завжди були привабливими, але ж і самими дорогими. Як свідчить світовий досвід, банківські операції з фізичними особами становлять близько третини загального обсягу всіх операцій, які проводять фінансово-кредитні установи країн із ринковою економікою [3].

Проте не варто забувати, що надання кредиту передбачає його погашення. Як відомо, у 2008 році набуло значного поширення кредитування без довідок про доходи. Результат – масові невиплати через зростання безробіття і скорочення зарплат, і криза у банківській системі.

Доречно було б на даному етапі не стимулювати масово процеси кредитування, а навпаки, прагнути обмежитися тільки тими позичальниками, які є дійсно кредитоспроможними.

Таблиця 1. Найбільші 10 банків України за обсягом кредитів, наданих фізичним особам, станом на 01.10.2011 р.

Рейтинг	Банк	Кредити фізичним особам, тис. грн.	Частка у загальному обсязі споживчих кредитів, %
1	ПриватБанк	26 158 201	12,8
2	Райффайзен Банк Аваль	21 215 503	10,4
3	УкрСиббанк (BNP Paribas Group)	19 658 029	9,6
4	Укрсоцбанк (UniCredit Group)	18 703 447	9,2
5	Надра Банк	14 360 230	7,0
6	ОТР Банк	7 467 813	3,7
7	Дельта банк	6 456 639	3,2
8	Альфа-Банк	5 261 276	2,6
9	Сведбанк	5 073 601	2,5
10	Ощадбанк	4 583 112	2,2

* Складено автором на основі даних фінансової звітності банків України [2].

Українське законодавство із захисту прав споживачів фактично поширювалося на «кредиторів», але питання, на який саме регуляторний орган покладалася відповідальність за захист прав споживачів саме фінансових послуг, ніколи не було врегульованим повністю. На сьогодні більшість громадян України не знають про свої права як споживачів, законодавство про захист прав споживачів фінансових послуг є нечітким, і в регулюванні цієї галузі можуть бути задіяні декілька регуляторних органів. При цьому з точки зору пруденційного нагляду «кредитори» були розділені між двома регуляторами: нагляд за установами банків здійснювався Національним банком України, а за іншими фінансовими установами – Державною комісією з регулювання ринків фінансових послуг (Держфінпослуг). У 2007 році, на піку зростання обсягів споживчого кредитування, правління НБУ прийняло постанову №168, якою встановлювалися вимоги до банків щодо розкриття інформації споживачам та захисту їх прав. На жаль, Держфінпослуг не прийняла аналогічного нормативно-правового акта для інших небанківських фінансових установ. Однак через неврегульованість на рівні базового закону доведення постанови №168 до виконання – як до початку кризи, так і особливо під час її розгортання – відбувалося недостатньою мірою, і це змусило багатьох споживачів шукати інші (поза створеного для цього правового поля) шляхи захисту своїх інтересів у відносинах із кредитними установами [4].

У статті 11 Закону України «Про захист прав споживачів» чітко прописана процедура укладання договору, яка включає питання щодо надання інформації кредитодавцеві та споживачеві один про одного та щодо умов кредитування: мету, для якої споживчий кредит може бути витрачений, форми його забезпечення, тип відсоткової ставки, сукупну вартість кредиту та вартість послуги з оформлення договору про надання кредиту, строк, на який кредит може бути одержаний, та варіанти його повернення [5].

Також на ринку споживчого кредитування відбуваються угоди на умовах особливої домовленості між кредитором та підприємством роздрібною торгівлі чи автосалоном, спрямовані на забезпечення можливості придбати товари в кредит або з особливими ставками та умовами. Такі схеми використовують банки та небанківські фінансово-кредитні установи, але, як наслідок, у деяких випадках неможливо отримати інформації про те, хто є кінцевим кредитором – банк, підприємство роздрібною торгівлі чи інша фінансова компанія. Такі угоди не зовсім відповідають вимогам законодавства, і, як правило, графік погашення платежів, які має здійснити споживач за такою угодою у розстрочку, є непрозорим для нього.

Ще важливим моментом є те, що потенційний позичальник зазвичай не отримує повної інформації від кредитора про реальну ставку процента до моменту укладання договору. І, як результат, за даними МВФ, Україна стала одним із лідерів за рівнем спреда процентних ставок серед сусідніх та з подібним рівнем розвитку країн.

Але разом із тим проблема з процентними ставками є не найбільшою, тому що існування таких «нерегульованих» установ та «особливих механізмів» продовжує зменшувати і без того низьку довіру населення до фінансового сектору. Для виправлення ситуації потрібні спільні зусилля регуляторних органів держави та тих учасників ринку, які прагнуть до цивілізованих способів роботи.

Банки зараз намагаються відновити свої позиції на ринку і більша частина з них пропонують готівкові, іпотечні кредити, а також позики на придбання автомобілів. Однак через досить негативне ставлення громадян до банківських установ у небанківських фінансових установ, таких як кредитні спілки або лізингові компанії, є всі шанси зберегти свою частку на ринку, пропонуючи потенційним позичальникам свої послуги на задоволення споживчих потреб.

Споживчі кредити в іноземній валюті набули надзвичайної популярності в Україні до фінансової кризи наприкінці 2008 року. Іпотечні кредити, наприклад, пропонувалися майже виключно в доларах США та євро. Така ситуація була спричинена тим, що:

- по-перше, багато банків з іноземним капіталом мали можливість отримувати фінансування від материнських структур і, відповідно, намагалися видавати кредити саме в тій валюті, яку отримували;

- по-друге, у період до кризи 2008 року довгострокова ресурсна база в національній валюті була недоступна для банків.

Для вирішення проблем одразу з початком фінансової кризи в Україні НБУ запровадив нові правила, відповідно до яких банкам заборонялося видавати нові кредити в іноземній валюті позичальникам, які не мають надходжень у цій валюті. Але це не вирішило проблеми з накопиченою заборгованістю за кредитами в іноземній валюті. Деякі банки запропонували своїм клієнтам варіанти реструктуризації валютних кредитів із конвертацією в національну валюту. Однак у багатьох випадках така «реструктуризація» не покращила спроможність позичальників до обслуговування кредитів за сукупністю таких основних причин:

- при конвертації кредитної заборгованості передбачалося використання поточної процентної ставки на момент конвертації для кредитів у гривні, яка була вищою за первісну ставку при видачі кредиту в іноземній валюті, що збільшувало щомісячні платежі позичальника;

- конвертацію можна було проводити лише за валютним курсом після девальвації, тобто вже після того, як розмір заборгованості за кредитом зріс до неприйняттого рівня;

- як обов'язкову умову для проведення реструктуризації багато українських банків вимагали від позичальників надання додаткового забезпечення у зв'язку зі збільшенням загальної суми заборгованості та з падінням вартості нерухомого майна.

За даними НБУ, станом на 01.10.2011 заборгованість фізичних осіб за наданими кредитами в іноземній валюті досягла 125,6 млрд. грн., що становить 61,6% від усіх кредитів, наданих фізичним особам. Тому позичальники, які зараз мають кредити в іноземній валюті, так само як і раніше,

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ ТА ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

наражаються на ризик несприятливих змін валютного курсу, тобто на ризик девальвації.

Серйозною проблемою в Україні є те, що потенційні споживачі не повною мірою отримують інформацію про вартість, строки та інші умови фінансових послуг. Варто відмітити, що лише невелика кількість фінансових установ дотримуються умов щодо розкриття інформації та практики захисту прав споживачів, і така ситуація стає більш проблемною на тлі того, що більшість громадян України не знають своїх прав та обов'язків як споживачів фінансових послуг.

Але лише фінансово грамотні споживачі можуть завадити реалізації недобросовісних схем кредитування, тому варто прагнути до того, щоб потенційні позичальники могли розбиратися у специфічних умовах різних фінансових послуг. Одним із шляхів вирішення проблеми може стати введення стандартних типових договорів для всієї банківської системи. В такому випадку одним із найкращих способів реалізації було б розміщення на веб-сайті регулятора зразків таких стандартних договорів, аби споживачі мали б змогу ретельно ознайомитися зі змістом до моменту укладання угоди з фінансовою установою.

Можна сказати, що рівень захисту прав споживачів набув особливого значення під час кризи та знаходиться на незадовільному рівні й потребує пильної уваги та поліпшення у таких напрямках, як:

- забезпечення кредитів в іноземній валюті;
- плаваючі процентні ставки;
- колекторська діяльність.

У більшості випадків банки дотримувалися вимог щодо розкриття інформації, проте захисту прав українських споживачів реально забезпечено не було.

Національний банк занепокоєний активністю на ринку кредитування, особливо у контексті невтішних макроекономічних прогнозів. Регулятор розглядає можливість запровадження більш суворих вимог до резервування для банків. За словами першого заступника голови НБУ Юрія Колобова, вже найближчим часом будуть зроблені певні кроки у напрямі збільшення резервування або посилювання нормативів під споживче кредитування.

Варто зауважити, що на сьогодні, за офіційною статистикою НБУ, приблизно 11% кредитів є проблемними. Найбільш проблемними, як показала практика, виявилися по-

зики в іноземній валюті. Насамперед це кредити на придбання автотранспорту та іпотечні кредити. Для порівняння ситуації з непрацюючими кредитами в Україні та в інших країнах дані про питому вагу проблемних кредитів у загальній сумі наданих кредитів наведено у табл. 2.

Як відомо, 22 вересня 2011 року парламент України прийняв Закон «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо врегулювання відносин між кредиторами та споживачами фінансових послуг» №3795-VI з метою підвищення захисту прав кредиторів та споживачів фінансових послуг, зменшення частки проблемних кредитів банків, який набув чинності 16 жовтня 2011 року. Найбільш важливими серед змін є такі:

- українські банки та фінансові установи можуть надавати споживчі кредити лише в гривні. Споживчі кредити в іноземній валюті на території України заборонені;
- кредиторам забороняється встановлювати будь-які платежі або комісії за дії кредитора, які не є «послугами» у визначенні Закону «Про захист прав споживачів» №1023-XII від 12.05.91, зі змінами;
- кредиторам забороняється встановлювати будь-які комісії за дострокове погашення кредиту та відмовляти в прийнятті платежу у разі дострокового повернення споживчого кредиту;
- кредитор зобов'язаний повідомити боржника у разі передачі прав таким кредитором за договором про надання споживчого кредиту третій стороні;
- кредитор буде мати право вимоги дострокового погашення кредиту, тільки якщо затримання платежів за споживчим кредитом продовжується щонайменше один календарний місяць, та буде мати право вимоги дострокового погашення іпотечного кредиту, тільки якщо затримання платежів за таким кредитом продовжується щонайменше три календарні місяці. Якщо кредитором направлена вимога про дострокове погашення, споживач-боржник буде мати 30 днів для погашення споживчого кредиту та 60 днів для погашення іпотечного кредиту;
- у разі застосування плаваючої процентної ставки в кредитних договорах має визначатися максимальний розмір збільшення такої процентної ставки;
- зміни встановлюють більш детальний опис механізму реструктуризації споживчих кредитів;

Таблиця 2. Питома вага проблемних кредитів у загальній сумі наданих кредитів, %

Країна	Рік			
	2008	2009	2010	2011 (травень-червень)
Болгарія	2,5	6,4	11,9	13,5
Польща	4,5	8,0	8,8	8,4
Румунія	2,8	7,9	11,9	13,4
Чехія	3,2	5,2	6,2	5,6
Росія	3,8	9,5	8,2	8,0
Казахстан	5,1	21,2	23,8	26,3
Туреччина	3,8	5,6	9,8	3,1
Україна	3,9	13,7	15,3	15,4

* Джерело: Індикатори фінансової стійкості, МВФ [6].

- встановлена кримінальна відповідальність за пошкодження, знищення або розтрату заставленого майна, майна, на яке накладено арешт чи яке підлягає конфіскації;
- кредитори, вимоги яких забезпечені заставою, тепер визначені як конкурсні кредитори і, таким чином, будуть зобов'язані подавати заяви з вимогами до боржника разом з іншими кредиторами протягом встановленого строку (на відміну від положення про їх автоматичне включення до реєстру вимог кредиторів);
- законодавство про банкрутство тепер охоплює банкрутство фізичних осіб–підприємців за зобов'язаннями, що не пов'язані зі здійсненням ними підприємницької діяльності. Водночас зроблено чітке відмежування вимог, що впливають з підприємницької діяльності такої фізичної особи, та майна, переданого в заставу в забезпечення такої діяльності, та не пов'язаних із підприємницькою діяльністю вимог та майна, що забезпечує такі вимоги;
- звернення стягнення на рухоме майно може бути здійснено за виконавчим написом нотаріуса;
- звернення стягнення на житлове приміщення, в тому числі питання виселення, набуло більш чіткого врегулювання [7].

Зміни застосовуватимуться до кредитних договорів, укладених після 16 жовтня 2011 року. З метою виконання змінених правил кредитування банки та фінансово–кредитні установи мають переглянути кредитну політику та змінити власні внутрішні положення про кредитування.

Висновки

Таким чином, проведене дослідження дозволяє зробити висновок, що ситуація із споживчим кредитуванням в Україні після нещодавньої фінансової кризи потребує особливої уваги та реформування. Можна зазначити, що українська фінансово–кредитна система не змогла використати кризу як можливість покращити практику кредитування. Як і до кризи, однією з головних проблем залишається низький рівень фінансової обізнаності позичальників – фізичних осіб та захисту прав споживачів. Найкращим способом захистити права споживачів є попередити їхнє порушення.

Першочергового та невідкладного вирішення потребують питання щодо розкриття інформації для споживачів на рин-

ку споживчого кредитування, нагляд з боку регуляторних органів за цим процесом, вимоги щодо надання кредитів.

Для подолання існуючих проблем щодо захисту прав споживачів на ринку споживчого кредитування уповноваженим органам доцільно встановити рівні вимоги до всіх учасників ринку щодо розкриття інформації та запровадити загально–просвітницьку кампанію для громадян.

Прийнятий українським парламентом Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо врегулювання відносин між кредиторами та споживачами фінансових послуг» №3795–VI з метою підвищення захисту прав кредиторів та споживачів фінансових послуг, на нашу думку, матиме позитивну тенденцію в аспекті зменшення частки проблемних кредитів банків в Україні.

Література

1. Римар С. Споживчий кредит – підвищення життєвого рівня споживачів [Текст] / С. Римар // Банківська справа. – 2010. – №4. – С. 16–20.
2. Основні показники діяльності банків України [Електрон. ресурс] // Національний банк України: [сайт]. – Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/Bank_supervision/dynamics.htm. – Назва з екрана.
3. Терещенко О. Споживчий кредит: аспекти захисту прав споживачів // Юридична газета. – 2008. – №12 (147). – 31 березня [Електрон. ресурс] / Режим доступу: <http://www.yur-gazeta.com/ua/article/1527/>. – Назва з екрана.
4. Куценко О. Споживче кредитування в Україні: огляд ринку та практики [Електрон. ресурс] О. Куценко. – Режим доступу: http://www.finrep.kiev.ua/download/consumer_lending_sep2011_ua.pdf. – Назва з екрана.
5. Закон України «Про захист прав споживачів» [Електрон. ресурс] / Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>. – Назва з екрана.
6. Financial Soundness Indicators [Електрон. ресурс] // International Monetary Fund. – Режим доступу: <http://fsi.imf.org/fsitables.aspx>. – Назва з екрана.
7. Закон України №3795–VI «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо врегулювання відносин між кредиторами та споживачами фінансових послуг» [Електрон. ресурс] / Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3795-17>. – Назва з екрана.

П.П. ГАВРИЛКО,
к.е.н., доцент, Ужгородський навчальний центр Київського національного торговельно–економічного університету

Фактори впливу на збут продукції

У статті наведена класифікація факторів впливу на збут продукції, яка дозволяє ґрунтовніше підібрати систему факторів відповідно до умов конкретного суб'єкта національного господарства, що є підставою для його успішного функціонування. Розглянуто деякі з наведених факторів.

Ключові слова: продукція, фактори, ціна продукції, якість, конкуренція, інноваційна діяльність, інвестиції, оподаткування, експорт, імпорт.

В статті приведена класифікація факторів впливу на збут продукції, которая позволяет обстоятельнее по-